

UZASADNIENIE

Decyzją z 25 maja 2018 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił R. W. (1) prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż ubezpieczony nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego co najmniej 15 lat, nadto po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Do stażu pracy w warunkach szczególnych ZUS uwzględnił okres od 2 marca 1978 r. do 31 marca 1987 r., tj. łącznie 9 lat i 1 miesiąc, natomiast nie uwzględnił okresów od 3 marca 1987 r. do 31 marca 2012 r. z tytułu zatrudnienia na statkach obcych bander, powołując się na fakt, iż ubezpieczony nie był delegowany do pracy za granicą przez pracodawcę polskiego lub zarejestrowanego w Polsce a jedynie przez firmy, które zajmowały się tylko kierowaniem polskich marynarzy do pracy za granicą u obcych armatorów. Organ rentowy wskazał, że w tych okresach ubezpieczony nie był związany stosunkiem pracy z firmą kierującą do pracy za granicą, a zatem firmy tej nie można uznać zarówno za płatnika składek, o którym mowa w art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Zdaniem ZUS definicja pracownika wprowadzona przepisami ustawy o emeryturach pomostowych obejmuje swym zakresem jedynie pracowników podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, a więc tych, którzy wykonywali prace na obszarze Polski. W zakres tego pojęcia nie wchodzi osoby będące obywatelami Polski, które wykonują prace za granicą, w podmiotach zagranicznych i podlegają jedynie prawu do dobrowolnego objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowym.

W zakresie okresów składkowych organ rentowy przyjął, że ubezpieczony udowodnił przebycie ich w wystarczającym rozmiarze (uznał za udowodnione 25 lat, 4 miesiące i 3 dni takich okresów).

R. W. (1) odwołał się od powyższej decyzji, zarzucając jej błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż wobec zatrudnienia u zagranicznych armatorów w okresie od 2 marca 1987 r. do 21 marca 2012 r. nie był on pracownikiem w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, jak również nie świadczył pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, jak również błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż po dniu 31 grudnia 2008 r. nie świadczył on pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, w sytuacji gdy przeczy temu zaświadczenie dokumentujące okres zatrudnienia w szczególnych warunkach od 1 grudnia 2012 r. do 30 września 2013 r. w (...) Sp. z o.o. w S.. Mając na uwadze powyższe, wniósł o zmianę decyzji poprzez przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony zwrócił uwagę, że w orzecznictwie przyjmuje się, iż okresy pracy za granicą w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wykonywanej na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okres zatrudnienia w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze, pod warunkiem opłacania w Polsce składek na dobrowolne ubezpieczenie, chyba że pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych. Powyższe dotyczy również sytuacji kierowania marynarza przez pośrednika, jeżeli marynarz był zatrudniony u zagranicznego armatora jako pracownik. R. W. podkreślił zatem, że w spornym okresie realizował swoje obowiązki jako pracownik, wykonując pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy. Co więcej, wskazał, że jeśli pracodawca nie odprowadzał za niego składek na rzecz właściwego podmiotu, on sam dobrowolnie opłacał składki emerytalno-rentowe, wobec czego okres ten winien zostać zaliczony przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji. Nadto podniósł, że po dniu 31 grudnia 2008 r. ubezpieczony nie został zgłoszony w ZUS jako pracownik zatrudniony w warunkach szczególnych, a tym samym nie zostały za niego opłacone składki na Fundusz Emerytur Pomostowych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

R. W. (1) urodził się (...)

Wniosek o emeryturę pomostową złożył w organie rentowym w dniu 23 marca 2018 roku. W tej dacie legitymował się ogólnym stażem pracy w wymiarze 25 lat, 4 miesiące i 3 dni (okresy składowe) i nie był nigdzie zatrudniony na podstawie umowy o pracę.

Bezsporne, a nadto dowody:

- wniosek - k. 1-4 plik akt ZUS;
- karta przebiegu zatrudnienia z 22.05.2018 r. - k. 46 plik akt ZUS.

W okresie od 2 marca 1978 r. do 31 grudnia 1989 r. R. W. (1) był zatrudniony w Państwowym Przedsiębiorstwie Użyteczności Publicznej Centrali (...) w W. – Okręgowej Dyrekcji (...) w S. – Zakładzie (...) na jednostkach pływających, w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach starszego marynarza oraz marynarza stewarda. W okresie od 1 kwietnia 1987r. do 31 grudnia 1989 r. korzystał z urlopu bezpłatnego.

W okresie od 2 marca 1978 r. do 31 października 1986 r. (tj. przez 9 lat i 1 miesiąc) ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace na jednostkach pływających w portach morskich i stocznich morskich na stanowiskach: starszy marynarz (od 2 marca 1978 r. do 19 marca 1978 r. oraz od 1 listopada 1986 r. do 31 marca 1987 r.) oraz marynarz steward (od 20 marca 1978 r. do 31 października 1986 r.), wymienione w wykazie A, dział VIII, poz. 6 pkt 1 i pkt 9 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego.

Bezsporne, a nadto dowody:

- świadectwo pracy z 3.10.2003 r. - k. 5 plik akt ZUS;
- świadectwo pracy w szczególnych warunkach z 3.10.2003 r. - k. 6 plik I akt ZUS.

W latach 1987 – 1991 R. W. (1) był zatrudniany za pośrednictwem (...) w S. u obcych armatorów, każdorazowo na podstawie marynarskiej umowy o pracę. W szczególności pracę taką wykonywał:

- od 3 marca 1987 r. do 29 września 1987 r. - u armatora (...) na statku (...) w charakterze starszego marynarza,
- od 26 stycznia 1988 r. do 23 marca 1988 r. - u armatora (...) ANGLIA na statku (...) w charakterze starszego marynarza,
- od 1 maja 1988 r. do 23 kwietnia 1989 r. - u armatora (...) CYPR na statku „S. (...)L.” w charakterze starszego marynarza,
- od 19 czerwca 1989 do 29 listopada 1989 r. - u armatora (...) CYPR na statku (...) w charakterze starszego marynarza,
- od 26 lutego 1990 r. do 3 września 1990 r. - u armatora (...) LTD (...) GRECJA na statku (...) w charakterze starszego marynarza,
- od 17 listopada 1990 r. do 8 maja 1991 r. u armatora - (...) LTD (...) GRECJA na statku (...) w charakterze starszego marynarza.

We wskazanych okresach ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace na statkach morskich w żegludze międzynarodowej jako pracownik wpisany na listę członków załogi tych statków.

W latach 1987-1989 (...) w S. przekazywała do ZUS składki na ubezpieczenie społeczne w wys. 28% średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce uspołecznionej, bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym - zgodnie z

§ 6 ust. 2 uchwały 123 Rady Ministrów z 3 września 1984 r. (M.P. Nr 75 poz. 446 ze zm.). Składki na ZUS były przekazywane przez MAS na nr konta (...) 110-1-765, ubezpieczenie bezimienne.

Od 1 stycznia 1990 r. składki na ZUS były przekazywane w wysokości 43% i na Fundusz Pracy w wysokości 12% liczonych od przeciętnego wynagrodzenia ustalonego zgodnie z przepisami ustawy o zatrudnieniu (Dz.U. z 1989 r. Nr 75, poz. 446 ze zm.). Składki na ZUS były przekazywane przez MAS na nr konta (...) 110-1-765, ubezpieczenie bezimienne.

Okresy pracy ubezpieczonego u zagranicznych armatorów zostały uwzględnione przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. do ogólnego stażu pracy R. W. jako okresy składkowe.

Dowody:

- zaświadczenie z 07.05.1993 r. - k. 7 plik akt ZUS;
- zaświadczenie z 28.09.2016 r. - k. 8-9 plik akt ZUS;
- skrócone potwierdzenie ubezpieczenia z 17.04.2018 r. - k. 11 plik akt ZUS.

W latach 1991-1995 R. W. (1) był zatrudniany za pośrednictwem (...) Sp. z o.o. w S. u zagranicznych armatorów. W tych latach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach morskich w żegludze międzynarodowej jako pracownik wpisany na listę członków załogi tych statków.

Spółka (...), jako jednostka kierująca obywateli polskich do pracy za granicą, odprowadziła za R. W. składki na ubezpieczenie społeczne w wysokości 45% przeciętnego wynagrodzenia w kraju ustalonego zgodnie z przepisami ustawy o zatrudnieniu (Dz.U. z 1989 r. Nr 75 poz. 446 ze zm.) wyłącznie za okres od 6 września 1992r. do 30 września 1992 r. oraz od 12 maja 1994 r. do 31 lipca 1994 r.

Składki za wskazany okres zostały przekazane deklaracją bezimienną na konto ZUS w S., nr konta (...).

Okresy pracy ubezpieczonego u zagranicznych armatorów: od 6 września 1992 r. do 30 września 1992 r. oraz od 12 maja 1994 r. do 31 lipca 1994 r. zostały uwzględnione przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. do ogólnego stażu pracy R. W. jako okresy składkowe.

Dowody:

- zaświadczenie z 30.04.2003 r. - k. 10-11 plik akt (...);
- zaświadczenie z 26.09.2016 r. - k. 14 plik akt ZUS;
- zaświadczenie z 30.09.2016 r. - k. 15 plik akt ZUS;
- skrócone potwierdzenie ubezpieczenia z 17.04.2018 r. - k. 17 plik akt ZUS.

W latach 1995 do 2005 R. W. był zatrudniany przez firmę (...) Ltd. w charakterze starszego marynarza u zagranicznych armatorów w pełnym wymiarze czasu pracy, w tym m.in. w okresach:

- od 29 lutego 2004 r. do 21 czerwca 2004 r. na statku mv (...),
- od 14 sierpnia 2004 r. do 11 grudnia 2004 r. na statku mv S. H.,
- od 29 stycznia 2005 r. do 9 lutego 2005 r. na statku mv W. H..

We wskazanych okresach ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach morskich w żegludze międzynarodowej jako pracownik wpisany na listę członków załogi tych statków.

(...) Co. Ltd. działała jedynie jako agent armatorów zagranicznych, wobec czego R. W. (1) zawierał umowy o pracę bezpośrednio z armatorami zagranicznymi.

Firma nie opłacała za R. W. składek na ubezpieczenia społeczne.

Za okresy pracy u zagranicznych armatorów: od 1 kwietnia 2004 r. do 21 czerwca 2004 r., od 14 sierpnia 2004 r. do 11 grudnia 2004 r. oraz od 29 stycznia 2005 r. do 9 lutego 2005 r. R. W. (1) opłacił w Polsce składki na dobrowolne ubezpieczenia społeczne, w tym ubezpieczenie emerytalne. okresy te zostały uwzględnione przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. do ogólnego stażu pracy ubezpieczonego jako okresy składkowe.

Dowody:

- zaświadczenie z 30.09.2016 r. - k. 18 plik akt ZUS;
- książeczka żeglarska nr (...) - k. 51 akt sprawy;
- poświadczenie dla celów emerytalno-rentowych z 21.05.2018 r. - k. 45 plik akt ZUS.

W okresie od 15 stycznia 2008 r. do 17 kwietnia 2008 r. oraz od 7 czerwca 2008 r. do 12 września 2008 r. R. W. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy za pośrednictwem agencji C.K. (...) Ltd. u armatora zagranicznego (...) Ltd. na statku (...) 1.

C.K. (...) Ltd. nie odprowadzała za R. W. składek na ubezpieczenia społeczne.

Za okresy pracy u zagranicznych armatorów: od 15 stycznia 2008 r. do 17 kwietnia 2008 r. oraz od 7 czerwca 2008 r. do 12 września 2008 r. R. W. (1) opłacił samodzielnie w Polsce składki na dobrowolne ubezpieczenia społeczne. Okresy te zostały uwzględnione przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. do ogólnego stażu pracy ubezpieczonego jako okresy składkowe.

Dowody:

- zaświadczenie z 3.10.2016 r. - k. 19 plik akt ZUS;
- poświadczenie dla celów emerytalno-rentowych z 21.05.2018 r. - k. 45 plik akt ZUS.

W okresach od 23 października 2009 r. do 31 stycznia 2010 r., od 21 lutego 2010 r. do 29 maja 2010 r. oraz od 27 sierpnia 2010 r. do 23 listopada 2010 r. R. W. był zatrudniony na podstawie marynarskiej umowy o pracę u armatora (...) na statku mv (...). W tym czasie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach morskich w żegludze międzynarodowej jako pracownik wpisany na listę członków załogi tych statków.

Za okres pracy u zagranicznych armatorów: od 23 października 2009 r. do 31 stycznia 2010 r., od 21 lutego 2010 r. do 29 maja 2010 r. oraz od 27 sierpnia 2010 r. do 23 listopada 2010 r. R. W. opłacił składki na dobrowolne ubezpieczenia społeczne. Okresy te zostały uwzględnione przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. do ogólnego stażu pracy ubezpieczonego jako okresy składkowe.

Dowody:

- książeczka żeglarska nr (...) - k. 51 akt sprawy;
- poświadczenie dla celów emerytalno-rentowych z 21.05.2018 r. - k. 45 plik akt ZUS.

W okresie od 27 września 2011 r. do 21 marca 2012 r. R. W. (1) był zatrudniony za pośrednictwem (...) G. u armatora zagranicznego (...) INC C/ O (...) La P. S. P. (...)R. I. na statku M/ (...) na stanowisku starszego marynarza. W tym

czasie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace na statkach morskich w żegludze międzynarodowej jako pracownik wpisany na listę członków załogi tych statków.

(...) G. nie odprowadzała za ubezpieczonego składek na ubezpieczenia społeczne.

Za okres pracy u zagranicznego armatora od 29 listopada 2011 r. do 21 marca 2012 r. R. W. opłacił składki na dobrowolne ubezpieczenia społeczne. Okres ten został uwzględniony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. do ogólnego stażu pracy ubezpieczonego jako okres składkowy.

Bezsporne, a nadto:

- zaświadczenie z 10.02.2017r. k. 20 plik akt ZUS
- książeczka żeglarska nr (...) k. 51 akt sprawy
- poświadczenie dla celów emerytalno-rentowych z 21.05.2018r. k. 45 plik akt ZUS

W okresie od 1 grudnia 2012 r. do 30 września 2013 r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) Sp. z o.o. w S. na stanowisku starszego marynarza na podstawie umowy zlecenia.

Bezsporne, a nadto dowód: świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 13.10.2016 r. - k. 5 akt sprawy.

Ubezpieczony, będąc zatrudniany u zagranicznych armatorów, wykonywał pracę marynarza na podstawie zawieranych odrębnie na każdy z rejsów marynarskich umów o pracę, podpisując kontrakt w języku angielskim na standaryzowanym druku (...)’ S (...).

Dowody:

- kontrakt z 26.01.2005r. k. 36 akt sprawy
- zeznania R. W. w wersji elektronicznej oraz protokół k. 52-53 akt sprawy

R. W. (1) zgłaszał się w Polsce do dobrowolnych ubezpieczeń społecznych i opłacał z tego tytułu składki, w tym na ubezpieczenia emerytalne, w okresach:

- od 1 kwietnia 2004 r. do 30 czerwca 2004 r.,
- od 1 lipca 2004 r. do 28 lutego 2005 r.,
- od 26 lipca 2005 r. do 25 września 2005 r.,
- od 14 grudnia 2005 r. do 13 lutego 2006 r.,
- od 1 czerwca 2006 r. do 31 lipca 2006 r.,
- od 13 września 2006 r. do 31 grudnia 2007 r.,
- od 13 stycznia 2008 r. do 30 września 2008 r.,
- od 22 października 2009 r. do 24 lipca 2011r.,
- od 25 do 31 lipca 2011 r.,
- od 29 listopada 2011 r. do 30 czerwca 2012 r.

Dowody:

- poświadczenie dla celów emerytalno-rentowych z 21.05.2018 r. - k. 45 plik akt ZUS;
- dokumenty zgłoszeniowe (...), dokumenty wyrejestrowujące (...), deklaracje rozliczeniowe ZUS DRA stanowiące załącznik do pisma ZUS z 3.08.2018 r. - k. 26 akt sprawy;
- zaświadczenia o zastosowaniu ustawodawstwa polskiego w zakresie zabezpieczenia społecznego - k. 37-48;
- dowody opłacenia składek za lata 2004-2012 okazane w trakcie rozprawy w dniu 24.10.2018 r. - protokół k. 52 akt sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się uzasadnione.

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity obowiązujący w dacie wyrokowania: Dz.U. z 2018 r., poz. 1924, dalej jako: ustawa) określa m.in. warunki nabywania i utraty prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (art. 1 ust. 1 pkt 1).

Przepis art. 4 ustawy stanowi, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Stosownie do treści art. 3 ust. 1 ustawy, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

W załączniku tym zaś, pod pozycją 23 wymienione są jako prace w szczególnych warunkach prace na statkach żeglugi morskiej.

W niniejszej sprawie nie budziło wątpliwości żadnej ze stron to, że ubezpieczony legitymuje się przebytym co najmniej 25-letnim okresem ubezpieczenia oraz, że w dniu (...) ukończył 60 lat. Przedmiotem sporu był natomiast staż pracy

odwołującego w warunkach szczególnych. Organ rentowy twierdził bowiem, że wynosi on tylko 9 lat i 1 miesiąc, podczas gdy ubezpieczony uważał, że jest on dłuższy i przekracza minimalną wymaganą prawem długość 15 lat.

W szczególności, odmawiając ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów od 3 marca 1987 r. do 31 marca 2012 r. z tytułu zatrudnienia na statkach obcych bander, wskazując, że ubezpieczony nie był w tym czasie delegowany do pracy za granicą przez pracodawcę polskiego lub zarejestrowanego w Polsce, a jedynie przez firmy, które zajmowały się tylko kierowaniem polskich marynarzy do pracy za granicą u obcych armatorów. Natomiast ubezpieczony, kwestionując prawidłowość decyzji ZUS, stał na stanowisku, iż okres zatrudnienia na statkach obcych bander powinien być kwalifikowany jako okres pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. Ponadto podnosił, iż wykonywał pracę w warunkach szczególnych po dniu wejścia w życie ustawy, a to w okresie pracy na statku w ramach umowy zawartej ze spółką (...).

Odnosząc się do tej ostatniej kwestii, należy zatem wskazać, iż w toku procesu niespornym okazało się, że R. W. (1) łączyła z tą spółką formalnie zawarta umowa zlecenia. Ubezpieczony nie zakwestionował charakteru prawnego tej umowy, wobec czego – w świetle regulacji ustawy o emeryturach pomostowych – musiała ona na gruncie tej sprawy zostać uznana za pozbawiona znaczenia prawnego dla ustalenia długości stażu pracy w warunkach szczególnych. Ustawodawca jednoznacznie wiąże bowiem wykonywanie takiej pracy wyłącznie z zatrudnieniem pracowniczym.

Przechodząc natomiast do kwestii zasadniczej, należy rozpocząć od dostrzeżenia, że spór w niniejszej sprawie dotyczył wyłącznie tego, czy dla potrzeb ustalenia prawa do emerytury pomostowej, możliwym jest zaliczenie do okresów pracy w warunkach szczególnych okresów wykonywania takiej pracy za granicą na rzecz zagranicznych pracodawców. Organ rentowy twierdził, że jest to niemożliwe (przy czym nie kwestionował samego charakteru wykonywanej przez ubezpieczonego pracy, w tym tego, że była to praca wykonywana na statkach żeglugi morskiej), podczas gdy ubezpieczony wskazywał, że fakt wykonywania pracy na rzecz pracodawcy zagranicznego nie powinien mieć znaczenia w sytuacji, w której za ten okres opłacone zostały w Polsce składki na ubezpieczenie społeczne.

Sąd podzielił stanowisko ubezpieczonego i uznał, że przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych nie ma przeszkód, by zaliczyć do stażu pracy w warunkach szczególnych okresy podlegania przez niego ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania pracy za granicą za pośrednictwem (...) w S. oraz (...) Sp. z o.o. w S., jak również okresy realizowania kontraktów zawieranych przez ubezpieczonego indywidualnie z armatorami zagranicznymi, o ile w związku z tym, w czasie ich realizowania podlegał z tego tytułu dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu i opłacał należne w związku z tym składki, w tym w szczególności na ubezpieczenie emerytalne.

W szczególności w ocenie sądu w świetle powołanych na wstępie przepisów, za nietrafne należało uznać stanowisko organu rentowego o braku podstaw do zaliczenia pracy ubezpieczonego u zagranicznych armatorów dlatego, że nie był on związany stosunkiem pracy z firmą kierującą go do pracy za granicą, a zatem firmy tej nie można uznać za płatnika składek, o którym mowa w art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Podkreślić bowiem należy, iż wskazany przepis definiuje jako płatnika składek - pracodawcę (o którym mowa w art. 4 pkt 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1778 ze zm. w brzmieniu obowiązującym w dacie wyrokowania), wyłącznie w kontekście wprowadzonego tą ustawą obowiązku uiszczania składki na Fundusz Emerytur Pomostowych (art. 29 i art. 35-40 ustawy). W związku z tym obowiązkiem, od 1 stycznia 2009 r. płatnik składek musi prowadzić wykaz stanowisk pracy, na których wykonywana jest praca w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze oraz prowadzić ewidencję pracowników wykonujących takie prace, za których jest zobowiązany odprowadzać składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych (art. 41 ust. 4 i 5 ustawy). Skoro zatem przepis art. 2 pkt 2 ustawy definiuje pojęcie płatnika składek na (...) na potrzeby ich poboru, a obowiązek składkowy powstał od 1 stycznia 2009 r., to błędne jest stanowisko, iż ma on zastosowanie do kwalifikacji pracy w warunkach szczególnych przypadającej przed 1 stycznia 2009 r. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 13 grudnia 2013 r., III AUa 594/13).

W niniejszej sprawie nie budziło wątpliwości sądu, iż zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych, zależało od uznania tych okresów za okresy składkowe (por. wyroki Sądu Najwyższego z 5 marca 2003 r., II UK 196/2002 i z 1 czerwca 2010 r., II UK 5/2010). W myśl przepisu art. 6 ust 2 pkt 1d ustawy emerytalnej, za okresy składkowe uznaje się jednakże również przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych, pod warunkiem, że opłacono za nie składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce (zob. przywołany wyżej wyrok SN z 5 marca 2003 r. oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 11.09.2007 r., III AUa 3571/05).

Stosownie do treści przepisów obowiązujących w spornym okresie, w tym w szczególności stosownie do § 4 uchwały nr 123 Rady Ministrów z 3 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych (Monitor Polski z 1984 r., nr 23, poz. 157 ze zm.), obywateli polskich kierowała do pracy za granicą jednostka organizacyjna, która uzyskała upoważnienie Ministra Handlu Zagranicznego na prowadzenie działalności w zakresie kierowania obywateli polskich do pracy za granicą i zezwolenie dewizowe Ministra Finansów na dokonywanie związanych z tą działalnością czynności obrotu dewizowego, zwana dalej „jednostką kierującą”. Takimi jednostkami w przypadku ubezpieczonego były zatem niewątpliwie (...) w S. oraz (...) Sp. z o.o. w S..

Stosownie do przepisu § 6 ust 2 cytowanej uchwały Rady Ministrów, w brzmieniu obowiązującym od 28 listopada 1985 r., jednostka kierująca obywatela polskiego do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego obowiązana była przekazywać na konto ZUS miesięcznie kwotę w złotych odpowiadającą 28% średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce uspołecznionej, bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym, po to aby zrefundować koszty świadczeń z ubezpieczenia społecznego (§ 6 ust 2). Zgodnie z przepisem § 6 ust 3 uchwały, jednostka kierująca obowiązana była potwierdzać okresy zatrudnienia za granicą, za które dokonała wpłat na rzecz ZUS – dla celów ubezpieczenia społecznego. Zasady ustalania wysokości i tryb przekazywania przez osobę kierowaną do pracy za granicą wpłat w walucie obcej na rzecz jednostki kierującej oraz sposobu wykorzystania tych wpłat, normowało zarządzenie Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 1984 r. (MP nr 30/1984 r. poz. 208 ze zm.), którego przepisy dotyczyły umów zawartych po wejściu w życie uchwały Rady Ministrów (§ 5 ust 1). Stosownie do przepisu § 4 pkt 3 zarządzenia, jednostka kierująca część kwot pochodzących ze środków wpłaconych przez obywatela pracującego za granicą, była zobowiązana wpłacić na rzecz ZUS z tytułu uprawnień do emerytur i rent.

Jeśli chodzi natomiast o okres późniejszy, to w świetle treści przepisu art. 26 ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. z 1989 r., nr 75, poz. 446 ze zm.), obowiązującej w okresie od 31 grudnia 1989 r. do 1 grudnia 1991 r., zatrudnienie obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych było realizowane na podstawie: 1) umów międzynarodowych, 2) **umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych**, 3) umów zawieranych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi.

Obowiązek odprowadzania składki na ubezpieczenie społeczne na konto ZUS, przez jednostkę kierującą, za każdą osobę skierowaną do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego, nakładał przepis art. 29 wskazanej wyżej ustawy o zatrudnieniu, a zgodnie z art. 28 ust 1 tej ustawy, okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą na podstawie umów zawartych z nimi przez te jednostki, był (i musi być nadal) traktowany jak okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym.

W tym miejscu wydaje się zatem konieczne przypomnienie, że z treści złożonych przez ubezpieczonego do akt ZUS zaświadczeń z 7 maja 1993 r. oraz z 28 września 2016 r., wystawionych przez (...) w S., wynika, że w związku z pracą wykonywaną przez R. W. na rzecz pracodawców zagranicznych w okresach od 3 marca 1987 r. do 29 września 1987 r., od 26 stycznia 1988 r. do 23 marca 1988 r., od 1 maja 1988 r. do 23 kwietnia 1989 r., od 19 czerwca 1989 r. do 29 listopada 1989 r., od 26 lutego 1990 r. do 3 września 1990 r. oraz od 17 listopada 1990 r. do 8 maja 1991 r. agencja ta odprowadzała za niego do ZUS składki na ubezpieczenie społeczne w wysokości 28% średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce uspołecznionej, bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym - zgodnie z §

6 ust. 2 uchwały 123 Rady Ministrów z dnia 3 września 1984 r. (M.P. Nr 75 poz. 446 ze zm.). Z kolei w okresie od 1 stycznia 1990 r. składki na ZUS były przekazywane w wysokości 43% i na Fundusz Pracy w wysokości 12% liczonych od przeciętnego wynagrodzenia ustalonego zgodnie z przepisami ustawy o zatrudnieniu (Dz.U. z 1989 r. Nr 75, poz. 446 ze zm.). Prawdopodobności i miarodajności tego zaświadczenia organ rentowy nie tylko nie zakwestionował, ale i wręcz uwzględnił objęte nim okresy pracy ubezpieczonego u zagranicznych armatorów do ogólnego stażu pracy R. W., traktując je jako okresy składkowe.

Jeśli chodzi o okresy późniejsze, to od 2 grudnia 1991 r. do 1 stycznia 1995 r. obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne obywateli polskich zatrudnionych za granicą przewidywał art. 45 ust. 1 ustawy z 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. z 1991 r. Nr 106, poz. 457). Zgodnie z tym przepisem jednostka kierująca, która realizowała zatrudnienie na podstawie umów, o których mowa było w art. 42 pkt 2 tej ustawy (tj. umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych), była obowiązana, jeśli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej, przekazywać:

- 1) na konto Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składkę na ubezpieczenie społeczne za każdą osobę skierowaną do pracy za granicą, wymierzoną od kwoty zadeklarowanej przez osobę skierowaną, nie niższej jednak od przeciętnego wynagrodzenia - w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce,
- 2) na Fundusz Pracy kwotę odpowiadającą 12% przeciętnego wynagrodzenia za każdy miesiąc trwania ubezpieczenia społecznego od osoby skierowanej do pracy za granicą.

Z kolei w myśl przepisu art. 44 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy z 16 października 1991r. okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą na podstawie umów, o których mowa w art. 42 pkt 2, był (i musi być nadal) traktowany jako okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym oraz świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej.

Natomiast stosownie do treści regulacji art. 46 ust. 1 omawianej ustawy, jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowiły inaczej, okresy pracy obywateli polskich za granicą na podstawie umów, o których mowa w art. 42 pkt 3 (umów zawartych przez obywateli polskich z pracodawcami zagranicznymi), uznawano, z zastrzeżeniem ust. 2, za okresy zatrudnienia na obszarze Polski w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym oraz świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (ust. 2). Uznanie okresów, o których mowa w ust. 1, następowało pod warunkiem udokumentowania tych okresów oraz uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne pracowników w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak od przeciętnego wynagrodzenia.

Odnosząc powyższe do realiów niniejszej sprawy trzeba zatem zauważyć, iż z zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach wystawionego przez spółkę (...), a datowanego na 26 września 2016 r., wynika jednoznacznie, że spółka ta (działająca w spornym okresie jako agencja będąca upoważnioną jednostką kierującą obywateli polskich do pracy za granicą), uiszczala na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki na ubezpieczenie społeczne i wpłaty na fundusz pracy na zasadach i w wysokości określonej obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Agencja odprowadziła zatem również i za R. W. składki na ubezpieczenie społeczne w wysokości 45% przeciętnego wynagrodzenia w kraju ustalonego zgodnie z przepisami ustawy o zatrudnieniu za okresy od 6 września 1992 r. do 30 września 1992 r. oraz od 12 maja 1994 r. do 31 lipca 1994 r. Powyższe okresy pracy ubezpieczonego u zagranicznych armatorów zostały przy tym uwzględnione przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. do ogólnego stażu pracy R. W. jako okresy składkowe.

Z uwagi na powyższe uznać należało, iż sporne okresy zatrudnienia ubezpieczonego za granicą u pracodawców zagranicznych za pośrednictwem (...) w S. oraz (...) Sp. z o.o. w S. stanowią okresy składkowe, za które były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce. Według ustaleń sądu, ubezpieczony w spornych okresach pracował

stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako członek załogi statków morskich u armatora zagranicznego, zatem mógł skorzystać z zaliczenia tych okresów jako okresów zatrudnienia na obszarze Polski.

Skoro zatem ubezpieczony był kierowany do pracy za granicą przez uprawnione do tego jednostki, świadczył pracę w międzynarodowej żegludze morskiej jako członek załóg statków armatorów zagranicznych, był wciągnięty na listę załóg tych statków, wykonując w związku z tym niewątpliwie pracę w szczególnych warunkach oraz udokumentował opłacanie składek na pracownicze ubezpieczenie społeczne w Polsce, to nie może budzić wątpliwości, że jego okresy pracy u armatorów zagranicznych były okresami wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach o takim samym charakterze prawnym i o takich samych konsekwencjach w zakresie uprawnień emerytalnych jak okresy wykonywania pracy marynarzy u armatorów polskich (tak też Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 1 czerwca 2010 r., II UK 51/10).

Sąd dostrzegł w tym miejscu wewnętrzną niespójność w stanowisku organu rentowego, który z jednej strony kwestionował możliwość potraktowania okresów zatrudnienia ubezpieczonego za granicą (od 3 marca 1987 r. do 29 września 1987 r., od 26 stycznia 1988 r. do 23 marca 1988 r., od 1 maja 1988 r. do 23 kwietnia 1989 r., od 19 czerwca 1989 r. do 29 listopada 1989 r., od 26 lutego 1990 r. do 3 września 1990 r., od 17 listopada 1990 r. do 8 maja 1991 r. oraz od 6 września 1992 r. do 30 września 1992 r. oraz od 12 maja 1994 r. do 31 lipca 1994 r.) jako równorzędnych z okresami zatrudnienia w Polsce pod względem możliwości korzystania z uprawnień przewidzianych w przepisach ustawy o emeryturach pomostowych, a z drugiej strony, jak wynika z treści karty przebiegu zatrudnienia (k. 16 akt ZUS) zaliczył te okresy do okresów składkowych. Wobec powyższego wymaga jednoznacznego wyartykułowania, że przepisy ustawy o emeryturach pomostowych nie zawierają wymogu, aby praca w szczególnych warunkach była wykonywana przez ubezpieczonych w Polsce.

W ocenie sądu konieczne było również zaliczenie do stażu pracy R. W. (1) w warunkach szczególnych jego okresów pracy za granicą u armatorów zagranicznych na podstawie kontraktów zawieranych po roku 1994 – w zakresie, w którym chodziło o okresy, za które zostały przez ubezpieczonego opłacone w Polsce składki na dobrowolne ubezpieczenie społeczne.

Ponieważ w praktyce chodziło wyłącznie o okresy poczynając od roku 2004 (wcześniej R. W. (1) nie przystępował do dobrowolnego ubezpieczenia w Polsce i nie opłacał składek), to należy wskazać, iż przepis art. 7 pkt 3 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity obowiązujący w dacie wydania zaskarżonej decyzji: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778), przyznaje prawo do podlegania dobrowolnym ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym obywatelom polskim wykonującym pracę za granicą w podmiotach zagranicznych, jeżeli podmioty te nie posiadają w Polsce swojej siedziby ani przedstawicielstwa. Uznanie tych okresów wedle wszelkich wymienionych wyżej przepisów prawa ubezpieczeń społecznych pracy następuje pod warunkiem ich udokumentowania oraz uiszczenia składek na ubezpieczenie społeczne pracowników w wysokości przewidzianej dla pracowników zatrudnionych w Polsce od zadeklarowanej kwoty, nie niższej jednak od przeciętnego wynagrodzenia.

Powyższe oznacza, że zasadą jest uwzględnianie w krajowych okresach ubezpieczenia społecznego tylko tych okresów zatrudnienia obywateli polskich zatrudnionych za granicą, za które została opłacona składka w polskim organie ubezpieczeń społecznych, chyba, że ustawa (np. art. 6 ust. 2 pkt 1 b i c ustawy o emeryturach i rentach z FUS) lub ratyfikowana umowa międzynarodowa stanowią inaczej.

Wracając zatem na grunt niniejszej sprawy, trzeba wskazać, iż sąd ustalił - na podstawie zaświadczenia C.K. (...) Ltd. z 3 października 2016 r., wpisów w książeczce żeglarskiej ubezpieczonego oraz zaświadczenia (...) G. z 10 lutego 2016 r., iż ubezpieczony był zatrudniony w systemie kontraktowym na podstawie marynarskich umów o pracę u armatorów zagranicznych w charakterze starszego marynarza w okresach: od 15 stycznia 2008 r. do 17 kwietnia 2008 r. oraz od 7 czerwca 2008 r. do 12 września 2008 r. (zatrudnienia za pośrednictwem C.K. (...) Ltd.), od 23 października 2009 r. do 31 stycznia 2010 r., od 21 lutego 2010 r. do 29 maja 2010 r. oraz od 27 sierpnia 2010 r. do 23 listopada 2010 r. (zatrudnienie na podstawie marynarskiej umowy o pracę - kontrakty zawierane indywidualnie - u armatora (...) na statku mv (...)), a także od 27 września 2011 r. do 21 marca 2012 r. (zatrudnienie za pośrednictwem (...) G.). W

związku z wykonywaniem tej pracy R. W. (1) zgłosił się w Polsce, w ZUS, do dobrowolnego ubezpieczenia społecznego, co jednoznacznie wynika z dokumentu znajdującego się w aktach ZUS. Za okresy te opłacił także należne składki.

Mając powyższe na uwadze, sąd uznał, że ubezpieczony w okresach pracy na podstawie kontraktów z zagranicznymi armatorami (w okresach zgłoszenia do dobrowolnego ubezpieczenia społecznego i opłacania z tego tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, w tym ubezpieczenie emerytalne) posiadał status pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Tym samym sąd uznał również, że w okresach od 1 kwietnia 2004 r. do 21 czerwca 2004 r., od 14 sierpnia 2004 r. do 11 grudnia 2004 r., od 29 stycznia 2005 r. do 9 lutego 2005 r., od 15 stycznia 2008 r. do 17 kwietnia 2008 r., od 7 czerwca 2008 r. do 12 września 2008 r., od 23 października 2009 r. do 31 stycznia 2010 r., od 21 lutego 2010 r. do 29 maja 2010 r., od 27 sierpnia 2010 r. do 23 listopada 2010 r., a także od 29 listopada 2011 r. do 21 marca 2012 r., R. W. (1) wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace warunkach szczególnych w rozumieniu przepisu art. art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych, wymienione w załączniku nr 1 do tej ustawy, pod pozycją 23.

Konieczne wydaje się także podkreślenie, że sąd nie miał najmniejszych wątpliwości co do pracowniczego charakteru zatrudnienia R. W. w okresie wykonywania pracy marynarza. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela bowiem pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z 1 czerwca 2010 r., w sprawie II UK 5/10, że zatrudnienie marynarzy polega na wykonywaniu na statkach morskich odpłatnej pracy szczególnie podporządkowanej, co przesądza o jej pracowniczym charakterze. Taki rodzaj i charakter (pracowniczy) zatrudnienia marynarza w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego, potwierdza pozycja 4, wymieniona w wykazie A Działu VIII rozporządzenia, który obejmuje pracowników wpisanych na listę członków załogi statków wykonujących prace na statkach morskich w żegludze międzynarodowej. Przepisy tego rozporządzenia nie wymagają, aby taka praca była świadczona na polskich statkach morskich w żegludze międzynarodowej już dlatego, że taki wymóg wymieniona pozycja odnosi do marynarzy zatrudnionych w polskim ratownictwie okrętowym.

Również w wyroku z 19 kwietnia 2016 r. (II UK 196/15) Sąd Najwyższy przyjął, że jeśli zatrudnienie ubezpieczonego na statku morskim, u zagranicznego armatora, odbywało się na warunkach wymuszających jego zakwalifikowanie jako stosunku pracy i z tego tytułu opłacane były składki na ubezpieczenia społeczne, to okres tego zatrudnienia należy uznać za okres uprawniający do emerytury pomostowej, tj. okres pracy w szczególnych warunkach - przed dniem 1 stycznia 1999 r. w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu ubezpieczeń Społecznych (art. 4 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych) i następnie okres pracy w szczególnych warunkach po dniu 31 grudnia 2008 r. w rozumieniu art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Najwyższy wyjaśnił, że ani ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ani ustawa o emeryturach pomostowych nie zawierają własnej definicji pojęcia „pracownik”, wobec czego jego znaczenie odczytywać należy zgodnie z treścią art. 22 k.p., w tym także z uwzględnieniem jego § 1¹ i § 1², z których wynika, że decydujące znaczenie dla uznania istnienia stosunku pracy ma wykonywanie za wynagrodzeniem pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę - bez względu na nazwę umowy oraz że nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu powyższych warunków wykonywania pracy. Wzajemna relacja między obowiązkiem zgłoszenia pracownika do ubezpieczenia i opłacania składek ciężącym na pracodawcy (ubezpieczeniem obowiązkowym) a pracowniczym statusem ubezpieczonego występuje jedynie w prawie ubezpieczeń społecznych. Zależność ta nie może być przenoszona na przepisy Kodeksu pracy. Z punktu widzenia przepisów Kodeksu pracy, które mają decydujące znaczenie przy ocenie statusu ubezpieczonego jako pracownika, dobrowolny charakter ubezpieczenia nie ma znaczenia. Zatem zgłoszenie do dobrowolnego charakter ubezpieczenia nie wyklucza pracowniczego zatrudnienia u zagranicznego pracodawcy (zagranicznego armatora).

Nie budzi przy tym wątpliwości, że kapitan statku jest przełożonym wszystkich członków załogi i to on ustala i nadzoruje tok służby na statku, nie sposób zatem uznać, aby zatrudniony na statku marynarz nie był podporządkowany kapitanowi statku w zakresie czasu, miejsca i sposobu wykonania pracy. Prowadzi to do wniosku, że marynarz,

wpisany na listę członków załogi (niezależnie od nazwy odpłatnej umowy łączącej go z armatorem), wykonuje pracę na warunkach pozwalających zakwalifikować ją jako wykonywaną w ramach stosunku pracy.

Co charakterystyczne, w polskim ustawodawstwie była i jest wyłączona inna podstawa zatrudnienia marynarza niż umowa o pracę (zob. art. 26 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o pracy na morzu; Dz.U. z 2015 r. poz. 1569 oraz art. 26 poprzedniej ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych; Dz.U. z 2014 r. poz. 430). Imperatyw ten wynika nie tyle z woli polskiego ustawodawcy, ale jest uwarunkowany właśnie sposobem wykonywania pracy na statku, który odpowiada cechom charakterystycznym stosunku pracy. Marynarz zatrudniony na statku morskim (także obcej bandery) nie może zatem wykonywać swoich obowiązków w reżimie innym niż pracowniczy.

Jak już wskazano, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się w jednoliciu (także na tle art. 32 i 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), że okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, pod warunkiem opłacenia składek w Polsce również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych (wyroki z: 21 stycznia 2010 r., II UK 162/09; 12 marca 2010 r., II UK 286/09; 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10; 8 marca 2003 r., II UK 196/02; z 12 lipca 2011 r., II UK 382/10). We wszystkich tych orzeczeniach podkreśla się, że dobrowolne opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne pod rządami przepisów prawa polskiego nie sprzeciwiało się uwzględnieniu udokumentowanego zatrudnienia u armatora zagranicznego przy ustalaniu uprawnień emerytalnych ubezpieczonego, zwłaszcza gdy wedle przekonujących ustaleń faktycznych w sprawie ubezpieczony świadczył pracę u armatorów zagranicznych na podstawie stosunku pracy jako członek załogi statku morskiego, który wykonywał odpłatnie pracę podporządkowaną. Okresy wykonywania takiej pracy powinny zostać ubezpieczonemu zaliczone do okresów pracy w szczególnych warunkach, uprawniających go do emerytury w niższym wieku emerytalnym. W konsekwencji, jeśli zatrudnienie ubezpieczonego na statku morskim, u zagranicznego armatora, odbywało się na warunkach wymuszających jego zakwalifikowanie jako stosunku pracy i z tego tytułu opłacane były składki na ubezpieczenia społeczne, to okres tego zatrudnienia należy uznać za okres uprawniający do emerytury pomostowej, tj. okres pracy w szczególnych warunkach - przed dniem 1 stycznia 1999 r. w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych) i następnie okres pracy w szczególnych warunkach po dniu 31 grudnia 2008 r. w rozumieniu art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych.

Podsumowując i wracając na grunt niniejszej sprawy: w ocenie sądu Roman W. w spornych okresach pracy za granicą wykonywał pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych. Co za tym idzie, ustalając okres wykonywania przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych, sąd wziął pod uwagę okresy jego zamustrowania na statkach obcych bander pokrywające się z okresami podlegania ubezpieczonego dobrowolnym ubezpieczeniom społecznym i opłacania z tego tytułu składek. Okresy te (wymienione co do dat w poprzedniej części niniejszego uzasadnienia) wyniosły łącznie 2 lata, 6 miesięcy i 19 dni. Do tego należało doliczyć również okresy pracy na statkach morskich u armatorów zagranicznych, do której ubezpieczony został skierowany za pośrednictwem powołanych do tego jednostek kierujących. Ich łączny wymiar wyniósł z kolei 3 lata, 4 miesiące i 16 dni, co razem z okresem wskazanym wyżej i okresem pracy w warunkach szczególnych uwzględnionym przez ZUS w wymiarze 9 lat, 7 miesięcy i 11 dni dało 15 lat, 1 miesiąc i 11 dni okresu pracy w warunkach szczególnych – okresu pracy na statkach żeglugi morskiej. R. W. (1) niewątpliwie spełnił zatem i tę przesłankę wymaganą do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej.

W myśl art. 15 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych prawo do emerytury pomostowej powstaje z dniem spełnienia warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Art. 26 ust. 1 tejże ustawy odsyła z kolei – w zakresie ustalania zasad wypłat emerytury pomostowej - do stosowania normy 129 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, stanowiącej, iż świadczenia wypłaca się poczynając od

dnia powstania prawa do świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. sąd zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał R. W. (1) prawo do emerytury pomostowej od 1 marca 2018 r., tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożył on wniosek o przyznanie prawa do tego świadczenia (punkt I sentencji).

W myśl przepisu art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (który w przypadku emerytury pomostowej znajduje odpowiednie zastosowanie na mocy odesłania zawartego w przepisie art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych), „w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego”.

W niniejszej sprawie należało więc jeszcze dodatkowo ocenić, czy w sytuacji, w której ubezpieczony domagał się od organu rentowego przyznania mu prawa do emerytury pomostowej, a organ rentowy twierdził, że prawo to mu nie przysługuje, możliwe było przyjęcie przez sąd, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za „niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji”. Za ową okoliczność należało przy tym uznać ustalenia co do legitymowania się przez ubezpieczonego stażem pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd podziela stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 7 kwietnia 2010 r. w sprawie I UK 345/09, zgodnie z którym organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem, a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub zastosowaniu prawa materialnego.

Ponieważ w niniejszej sprawie organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni przepisów prawa materialnego, a zatem nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie prawa ubezpieczonego do emerytury pomostowej - posiadania wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze - jest okolicznością, za którą organ ten ponosi odpowiedzialność. Co za tym idzie, orzeczono jak w punkcie II. sentencji.